

Muzeul Limbii Române

La 12 Martie 1929 era adunată în casa așezată în mijlocul grădinilor, din strada Elisabeta din Cluj, pentru a serba aniversarea de 10 ani dela înființarea Muzeului Limbii Române, pleiada de filologi români, cărora le place să se numească „Muzeiștii“.

În adevăr, a trecut un deceniu de când a luat ființă acest institut, și toți cei cari au lucrat pentru ca el să poată deveni ceea ce este astăzi, pot să privească cu mulțumire în urmă, la roadele pe care munca lor neobosită le-a dat.

Dar ce este acest „Muzeu al Limbii Române“, și mai ales de ce se numește el MUZEU?

În „Cuvântul înainte“ la volumul I al Dacoromaniei, Buletinul Muzeului Limbii Române, pag. 4 găsim următoarele rânduri:

„Botanistul are în institutul său herbarii bogate, petrograful dulpurile sale cu pietre așezate frumos după categorii, entomologul cutiile sale de gândaci, numismatul colecțiile sale de monete, pe care le poate consulta de câte ori are nevoie de ele. Nenumărate planșe, ilustrații și fotografii completează lipsurile acestor colecții. Numai filologului îi lipsește acest aparat atât de necesar pentru studiile sale. Fiecare filolog în parte e nevoit să-și dedice o parte însemnată a muncii sale adunării materialului indispensabil, umplându-și rafturile cu fișe, în care un străin — și uneori el însuși — nu se poate orienta. Totdeauna moartea îl surprinde pe savant cu lucrări neterminate. Fișele filologului, în care sânt îngropați atâția ani din viața-i laborioasă, se împrăștie d moartea lui, fără să poată fi utilizate, de cele mai multe ori, de cei chemați să-i continue opera.

Știința s'a dezvoltat atât de mult în fiecare specialitate, încât principiul economiei celei mai mari de timp a devenit un postulat pentru fiecare cercetător. Bibliotecile cu cataloage raționale, bibliografiile care te informează repede și exact asu-

pra lucrărilor înaintașilor, și mai ales muzeele care să-ți cruțe vremea și osteneala de a-ți aduna însuși materialul de studii, au devenit o necesitate pentru progresul științei în fiecare specialitate.

Din recunoașterea acestei necesități s'a născut gândul de a întemeia și pentru studiul limbii române un muzeu“.

Aceasta voia să devină M. L. R. când, publicându-și la 1920 pentru întâia dată buletinul, el își fixa programul de lucru. Azi el este un institut de studii înalte, în care cercetătorul găsește repede și

sigur mijloacele care-i înlesnesc studierea limbii și literaturii române.

Aici i se pune la îndemână înainte de toate o bogată BIBLIOTECĂ. Cei ce au alcătuit-o și o îmbogățesc mereu, sunt călăuziți de principiul că într'o bibliotecă de specialitate, orice carte inutilă ocupă un loc inutil și cere o muncă inutilă din partea funcționarilor. În schimb lucrările

de specialitate, catalogate în mod rațional, sunt reprezentate cât mai complet și este una din marile griji ale conducătorului Muzeului, ca biblioteca să fie ținută la curent cu cele mai noi achiziții ale științei; de asemenea și listele anticarilor sunt cercetate mereu și mereu, pentru a se umplea lacunele existente. Căci dacă Muzeul tinde să aibă în bibliotecă sa toate lucrările noi, revistele și cărțile vechi constituie una din bogățiile sale. Foarte prețioase sunt extrasele și broșurile care astăzi nu se mai găsesc în vânzare, tot așa colecția de calendare și almanahuri vechi.

Azi biblioteca Muzeului cuprinde 5371 de opere în 7053 de volume, împărțite după diferite categorii:

Dicționare	331	opere în	627	volume
Istorie	677	„ „	894	„
Filologie generală	1252	„ „	1402	„
Filologie română	1287	„ „	1391	„

Muzeul Limbii Române din Cluj

Cărți vechi românești	290	opere în	342	volume
Literatură modernă românească	1045	„ „	1115	„
Literatură populară	227	„ „	259	„
Publicațiile Academiei	101	„ „	490	„
Calendare	160	„ „	533	„

Afară de aceasta M. L. R. are 298 de reviste și o colecție bogată de foi volante, planșe, fotografii și manuscrise.

Toate acestea sunt catalogate sistematic, așa că oricine le poate consulta cu ușurință.

Este viu schimbul ce se face între publicațiile Muzeului și alte publicații din țară și străinătate.

Un bogat MATERIAL LEXICOGRAFIC este și el pus la dispoziția cercetătorului. Colecția de fișe pentru Dicționarul Academiei Române, augmentată cu extrase noi, stă la îndemâna celor ce doresc să se ocupe cu chestiuni de lexicografie.

Mari foloase aduce BIBLIOGRAFIA, făcută în mod analitic. Tot ce se scrie în cadrul studiului limbii și literaturii române — cărți, studii mai lungi sau scurte articole și recenzii prin reviste — este menționat, dându-se pe lângă obișnuitele indicații bibliografice, și un scurt rezumat. Aceste notițe se publică în Dacoromania, sub titlul „Revista Periodicelor”. Ceea ce apare acolo nu este însă decât o mică parte din bibliografia curentă, a Muzeului, care — cu fișele ei catalogate după materii — este de mare folos cercetătorului.

„Dar”, spune Directorul Muzeului într'un articol în volumul IV al Dacoromaniei (p. 2—3), „bibliografia nu rezolvă decât o latură a problemei. Chiar când e critică și analitică, ea nu dă — și nu poate da — informațiuni de amănunt, căci pentru ca o bibliografie să fie bună și utilă, ea trebuie să fie înainte de toate concisă, să renunțe la amănunte. Chiar aceste amănunte, răspândite prin publicațiuni în care de cele mai multe ori nici nu le bănuiești interesează însă une-ori mai mult pe cercetător...”

„Utilitatea indicelui la sfârșitul cărții științifice e recunoscută și în filologie, bunăoară rar mai găsim o scriere bună fără indice... Dar e evident că în loc de a consulta indicele a douăzeci sau treizeci de cărți — fără să ai siguranța că ai cercetat tocmai pe cele ce-ți pot da cele mai prețioase in-

dicații — ar fi mai comod și avantajos să consulți unul singur, care să cuprindă pe toate celelalte”.

Din acest gând s'a născut ideea unui INDICE GENERAL al filologiei române, în care intră, extrase pe fișe, toate indicele speciale ale cărților apărute. Un funcționar al Muzeului e însărcinat să facă indice și pentru cărțile și articolele lipsite de ele.

Bibliografia și Indicele general adaugă astfel, la aparatul științific pe care M. L. R. îl pune la dispoziția cercetătorului, mijloace de studiu din cele mai binevenite. Cineva de exemplu vrea să prepare o lucrare despre „Metateză” sau despre „Adverbul” român. Bibliografia îi arată imediat cărțile care s'au scris despre aceste subiecte, iar fișele din

Indicele general îi dau, adunate de-a gata, cazurile de metateză sau observațiile despre adverbul românesc, relevante prin diferite publicații. „Adevăratul învățat știe că progresul în știință se realizează mai puțin prin intuiție, prin acel dar personal neprețuit al omului de talent (care însă este adesea un miraj înșelător), decât printr'o documentare solidă. Aceasta însă cere o lungă și neobosită strângere de material. A aduna acest material este — dacă se poate întrebuița o comparație trivială — tot atât de necesar ca a se săpuni bine înainte de a se rade: cea mai ascuțită lamă de briciu nu va înainta pe un obraz care n'a fost săpunit cu grijă și fără grabă”.

Dar dacă această înlesnire a muncii e condiționată de mijloacele materiale ce-i stau

institutului la dispoziție și de o organizare bună, mai există ceva ce nu e în funcție de nici una din aceste condiții.

E atmosfera colegială ce domnește în casa retrasă de zgomotul orașului. Profesori bătrâni lucrează aici alături de cercetători tineri și de studenți. Nici un afiș nu vine să impună liniștea, și totuși fiecare respectă munca celuilalt, fiecare se îndeamnă la lucru prin exemplul celuilalt.

Dacă oaspeții Muzeului, veniți din străinătate — savanți ca A. Meillet, J. Vendryes, M. Roques, M. Bartoli, K. Jaberg, C. Tagliavini ș. a., tineri absolvenți ai universităților străine, veniți să facă la noi studii de specializare, ca în anul trecut, un Olandez și doi Germani, au remarcat cu plăcere felul științific în care Muzeul e organizat, n'a fost

Sextil Pușcariu
Directorul Muzeului Limbii Române

unul din ei, care să nu observe și această atmosferă caldă de colegială colaborare, care a realizat minunea, ca Muzeul să vadă în fiecare săptămână adunându-se un număr de filologi — și adunându-se frățeste, deși greu e de găsit un neam de oameni mai dispuși să se certe pentru chestiuni de specialitate ca filologii — pentru ca să discute comunicări lingvistice în ȘEDINȚE SĂPTĂMÂNNALE pline de îndemnuri noi, în care gluma îndulcește critica adesea severă și întotdeauna dreaptă.

Care e secretul acestei atmosfere pline de camaraderie la lucru, care face pe membrii Muzeului să vină să lucreze zilnic, cu aceeași plăcere cu care — după vorba unuia din ei — obișnuirii cluburilor le frecventează în fiecare zi?

E greu de spus. Cred însă că ea se explică în bună parte prin spiritul altruist care stă la temelie acestei instituții. Aici totul e orientat spre facilitarea muncii colective. Cea mai mare parte din lucru rămâne anonimă, începând cu fișele lexicografice, bibliografice și cele pentru indicele general, scoase de funcționarii Muzeului, și sfârșind cu corecturile și corespondența făcută de director. Într-o asemenea atmosferă de cola-

borare și de întregire, chestiunea paternității ideilor, care de obicei provoacă cele mai mari susceptibilități, aproape nu se pune. Când unul din „Muzeiști” vine cu o idee nouă, bucuria tuturor celorlalți e mai mare — și sincer mai mare — decât a celui ce o aduce.

Și mai e ceva: curiozitatea științifică veșnic trează, care îndreaptă atențiile spre orizonturi noi. Plăcerea de a explora regiuni noi e mai mare decât mulțumirea ce ți-o dă siguranța drumurilor umblate. Chiar când urcușul prin regiuni necunoscute duce pe margini de prăpăstii și uneori se înfundă, silindu-te să te întorci la poteca umblată, aceste explorări aduc surpriza unei priveliști îndepărtate și deschid perspective nebănuite.

Ședințele Muzeului se țineau la început cu câte 5—6 membri, toți filologi; azi institutul este prea puțin încăpător pentru a putea cuprinde pe toți prietenii Muzeului, în parte profesori dela alte spe-

cialități, mai ales istorici, cari vin să asiste la interesantele comunicări.

Dar nu numai cei ce iau parte la ședințele Muzeului sunt considerați ca fii ai Muzeului. Într'un colț îndepărtat de țară, la Universitatea din Cernăuți, o seamă de filologi, elevi ai lui Sextil Pușcariu, în frunte cu Alecu Procopovici, păstrează strânse legături cu Muzeul, căruii îi trimit din când în când câte o contribuție, ce se publică în buletinul institutului.

În aceste ședințe ale Muzeului Limbii Române s'au pus pentru întâia oară atâtea probleme, de multe ori de amănunt, care aveau să fie date mai târziu publicității, ca studii originale, aducând aporturi noi științei.

Aici a scânteiat într'o vreme spiritul viu și erudiția vastă a lui *Vasile Bogrea*, cel care ne-a părăsit prea de vreme și, presimțindu-și sfârșitul, s'a dăruit neobosit contemporanilor săi, răspândind prea multe scânteie de detaliu, pentru ca să mai găsească vremea pentru o lucrare de sinteză.

Aici au fost publicate etimologiile noi și ingenioase ale lui *G. Giuglea*, fecunde totdeauna prin discuțiile principiare și metodice ce le provoacă.

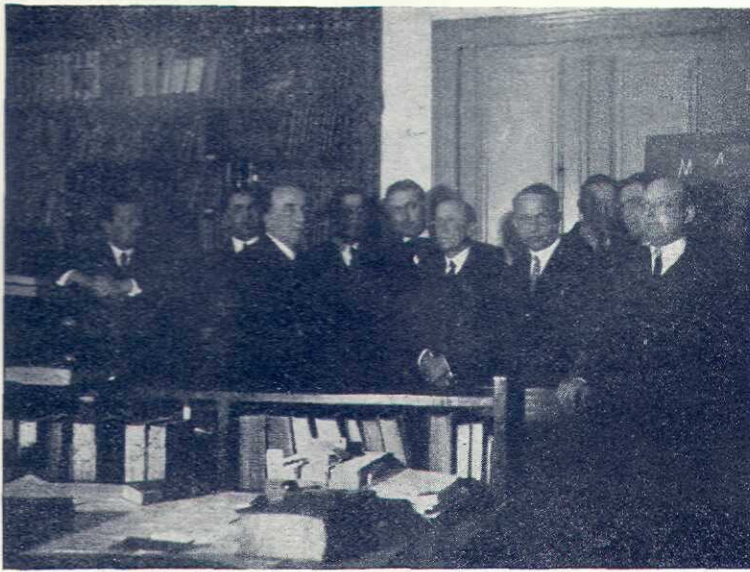
Aici *Th. Capidan* a comunicat

luminoasele sale cercetări asupra dialectelor transdanubiene și a raporturilor limbii române cu limbile balcanice, cercetări din care reiese în mod evident partea pe care am dat-o noi acestor popoare. (Până acum se accentuase prea mult partea de împrumut făcut de Români dela popoarele balcanice).

N. Drăganu a făcut o serie întreagă de comunicări asupra unor manuscrise vechi, asupra raporturilor româno-maghiare și asupra unor delicate chestiuni de sintaxă, totdeauna meticolos documentat, mai ales în cercetările sale etimologice.

Comunicările lui *C. Lacea* aduc observații pline de noutate care scot la iveală amănunte lămuritoare pentru chestiuni grele filologice și literare.

G. Kisch urmărește de ani de zile chestiunile grele de toponimie ardeleană, iar *G. D. Serra* dă rezultate pline de vederi noi cu privire la toponimia italiană, găsind totuși vreme, ca alături de cer-

Spre dreapta: G. Giuglea, C. Daicovici, Sextil Pușcariu, Th. Capidan, T. Naum, C. Lacea, I. G. Serra, C. Marinescu, I. Chinezu, E. Petrovici.

cetări aride filologice, să se entuziasmeze pentru frumusețea poeziei lui Eminescu.

C. Diculescu scormonește trecutul îndepărtat, urmărind cu o tenacitate puțin obișnuită dovedirea existenței elementelor vechi germane și vechi grecești în limba română.

I. Ol. Ștefanovici-Svensk și E. Petrovici au elucdat un șir întreg de probleme de fonetică românească și, deși timid încă, tot mai dese se urmează comunicările tineretului, îndemnat și încurajat de Directorul instituției, care începe de obicei șirul comunicărilor.

Roadele acestei munci se văd în cele cinci volume ale DACOROMANIEI, Buletinul Muzeului Limbii Române, cu peste 4500 pagini, premiată în anul 1925 de Societatea de Lingvistică din Paris.

La apariția vol. I al Dacoromaniei, s'au scris în țară și în străinătate recenzii elogioase, iscălite de savanți cunoscuți. Reproducem mai jos câteva fragmente :

N. Iorga sub titlul „Solidaritatea Românească în Ardeal“: „Splendida publicație științifică a d-lui Sextil Pușcariu și a colaboratorilor săi... „Dacoromania“ n'are numai un mare interes științific, care i se va recunoaște și în străinătate — poate mai mult chiar

decât la noi — ci ea are și o deosebită valoare morală. Iată în adevăr... un grup de oameni care sunt capabili să-și unească sforțările pentru o frumoasă faptă de cultură. Iată... atâția oameni distinși care se pot înțelege și, în loc să prezinte spectacolul certelor fără motiv și fără folos, aduc dovada de ce poate face știința românească cultivată cu un nobil devotament...”

În „Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen“, vol. 143 (1922) p. 339 se scrie : „Muzeul Limbii Române dela Universitatea din Cluj oferă publicului întâiul volum al unei reviste strict științifice. Articolele, dintre care unele sunt destul de mari, sunt toate serioase și instructive, după cum și era de așteptat dela un editor ca Pușcariu, și arată contactul viu cu cercetările apusului ; un viitor strălucit așteaptă această revistă...”

E. Gamillscheg, profesor de limbile romanice la

Berlin, publică în „Zeitschrift für romanische Philologie“ o lungă recenzie în care vorbește în parte de fiecare colaborator al Dacoromaniei. Apoi adaugă : „...Colaborarea acestor bărbați, care-și pun cunoștințele lor speciale în serviciul cercetării limbii române, explică maturitatea științifică a lucrărilor strânse în acest volum. Cu apariția Dacoromaniei se începe — presupunând că revista va apărea și de acuma înainte în aceleași condiții — o nouă epocă a filologiei române”.

Hugo Schuschar, decanul filologiei romanice, scria d-lui Pușcariu (scrisoare din 28 Februarie 1922) : „O simplă răsfoire a Dacoromaniei... îmi arată ce inițiativă sănătoasă, ce privire largă stăpânește această revistă. Într'adevăr acuma există o Românie Mare și în înțelesul științific !”

„Cu această nouă revistă România câștigă un

organ de studii lingvistice de primul rang. Vol. I pe care-l am înaintea mea poate fi pus alături de Archivio Glottologico italiano sau de Revista di filologia espanola... și se găsește la înălțimea cercetărilor lingvistice moderne, cum nici nu ne puteam aștepta altfel dela editorul lui și redactorul marelui Dicționar al Academiei Române, Sextil Pușcariu. Articolele cele mai bogate'n conținut și'n idei sânt scrise de di-

Studentii la lucru.

rector și în ele se unește claritatea cu frumusețea expunerii... Leo Spitzer-Marburg în „Die neueren Sprachen“, vol. XXX, pag. 405—406.

Începând cu anul II, învățați străini ca W. Meyer-Lübke (care publică o elogioasă dare de seamă în „Zeitschrift für romanische Philologie“ din 1923 p. 228—231), L. Spitzer și alții intră în rândul colaboratorilor, iar recenziile cu care e urmărită Dacoromania devin din ce în ce mai amănunțite și mai elogioase.

„Volumul foarte prezentabil — e vorba de vol. II — e o dovadă despre sârguința și priceperea cu care Sextil Pușcariu conduce institutul pentru studiul limbii române creat de d-sa la Universitatea din Cluj. El știe să atragă talente și să le îndrume la o muncă perseverentă și bine definită în țintele sale. Lingvistica e tratată în spirit modern ; chiar și variația contribuțiilor poate servi de model“... E.

Richter-Viena, în „Die neueren Sprachen“ 1925, pag. 469.

Despre vol. II și III scrie E. Gamillscheg o recenzie de 21 de pagini în „Zeitschrift für romanische Philologie“ din care reproducem începutul: „Clujul a devenit, grație activității lui Sextil Pușcariu centrul cercetării limbii române. Munca științifică adunată în cele două volume mari întrece așteptările pe care le exprimam cu ocazia apariției primului volum. Sunt studiate lexicul și gramatica, se urmăresc în studii întinse raporturile limbii române cu limbile învecinate, dar se urmăresc și curentele ce ne conduc pe teritoriul celorlalte limbi romanice“...

„Volumul al treilea al acestui anuar „Dacoromania“ întrece cu mult volumul precedent. Dar nu numai în extensiune, ci el stă și din punct de vedere științific la înălțime. Cuprinsul e atât de bogat, încât trebuie să mă mărginesc la relevarea câtorva studii mai importante... Un număr mare de pagini cuprind recenziile, dintre care unele se disting prin bogăția și erudiția lor, iar altele sunt utile prin faptul că dau informații despre cărți care nu sunt cunoscute în afară de hotarele României. Din cauza aceasta e neprețuită și Revista Periodicelor, redactată analitic cu foarte multă îngrijire“. A. Zauner-Graz, în „Literaturblatt für germanische und romanische Philologie“, 1927, coll. 205—210.

„Sub magistrala direcție a lui Sextil Pușcariu, acest buletin al Muzeului Limbii Române — e vorba de vol. IV — constituie o adevărată comoară de erudiție, mai ales filologică“. S. Salaville în „Echos d'Orient“, XXXII, 1929, p. 304.

Nu s'a publicat, dela 1920 încoace, nici un studiu de filologie românească, în care să nu fie citat unul din studiile fundamentale sau din contribuțiile de amănunt publicate în Dacoromania, care a dat atâtea soluții, a pus în discuție nenumărate probleme.

De câte ori un nou volum iese de sub tipar, toți „Muzeiștii“ se adună ca să serbeze acest eveniment. Nu mai este atunci o ședință serioasă, în care savanți gravi să discute filologie, ci e o adunare de camarazi veseli și mulțumiți de a-și vedea rezultatul atâtor oboseli. Atunci fiecare uită pentru un moment preocupările sale serioase. Cu câteva zile înainte de această serbare, numită „Dracomania“, fiecare profesor — copil sau prieten al Muzeului — făurește — cu aceeași grijă cu care lucrează la câte o etimologie — versuri și proză plină de spirit unde se face aluzie la ședințele de peste an.

Așa bunăoară, „Omonimia“ fiind una din chestiunile cele mai mult discutate în ultimul timp în lingvistică, a inspirat profesorului P. Grimm următoarea poezie, în care Omonimele — cuvintele de origine diferită și cu scris deosebit, însă cu aceeași formă — sunt ținute în rime :

Și-acuma 'ntruna zi măi, zi,
O noapte 'ntreagă și o zi!
Nu-mi pasă ce o fi să vie,
Cât timp mai este vin în vie;
Mă bucur doar de orice vine,
Cât timp mai curge sânge 'n vine.
Bine-au venit toți cei ce vin
Să 'nchine un pahar de vin,
Hai, vino, care vrei să vii,
Cu chet să fim cât suntem vii,
Căci în mormânt când o să fii,
Ca tine-or face ai tăi fii.
Casa ne-au spus și-acei ce fură:
Pe cel ce strânge, hoții-l țură.
Mai bine este dacă bei,
Și-ți trăiești viața ca un bei,
Căci omul care are minte,
Numai nu fură și nu minte,
Dar bea ca mine câte-un pic
Pân' ce sub masă o să pic.
Căci fiecărui ca să moară
Ii vine rândul, ca la moară,
Căci toți o viață avem doară,
De ce-o mai fi să nu ne doară,
Și dac' o fi odat' să piei
Nu ți-o lua dracul șapte piei!

Iată ce le spunea tot P. Grimm lui Lacea și Drăganu, care din cauza unor forme ca „taire“ și „maire“ (în loc de „tare“ și „mare“), găsite în cele mai vechi Psaltiri, publicaseră — independent unul de altul — în același volum al Dacoromaniei, părerea că Psaltirea Scheiană cuprinde „săsisme“ și că cel puțin unii din copiștii ei au fost Sași :

Din ce se pot naște pizme?
Din niște Săsisme
Scoase de prin vechi hârțoage.
Le-au găsit de-odată doi
În ale Psaltirii foi.
Unul „taire“, altul „maire“ —
Începură să se 'ncaire.

Și de sigur că Drăganu și Lacea n'au răs cu mai puțină poltă decât toți ceilalți „Dracomani“, chemați la ospăț în felul următor :

„Domnul Muzeu L. R. și Doamna Filologia R. au onoare a vă aduce la cunoștință nașterea fiicei lor Dacoromania, și a vă invita la botezul ei, care va avea loc..... în locuința domnului Muzeu.

Cu această ocazie va apare o scriere festivă în formă de jurnal, la care sunteți rugați a colabora cu o comunicare veselă (cea mai prețioasă veselă pe care se va servi).

Ținuta de rigoare pentru Dracomani: veșmântul de gală al bunei dispoziții, decorațiile spiritului, spada ironiei“.

Mâncările servite la ospățul „Dracomaniilor“ sunt și ele gătite după o Carte de bucate, din care cităm următoarea rețetă de „Piftii vegetariene“ (aluzie la etimologiile unor Muzeiști) :

„Iai patru dicționare grecești — nu uita pe Boisacq! — le frunzărești bine-bine și după ce cureți cuvintele de terminațiuni, le lași numai rădăcinile, pe care le speli în câteva ape, de nu mai rămâne nimic din sensul original. Cauți apoi câteva sufixe și prefixe românești, le adaugi la rădăcini și le mesteci ca un sfert de ceas, apoi le pui să se închege. Pentru ca piftiile să fie mai gustoase, le asezoni cu ceva dresuri exotice, precum: cuișoare sanscrite, scortişoară lituană și mai ales mult piper vechiu-german-superior (marca Kluge).

Înainte de a le servi, presari pe de-asupra ceva „atmosfera semantică“.

Este oare de mirat că, cu ocazia acestor serbări chiar tipografia la care se tipăresc volumele „barosane“ ale Dacoromaniei, își descoperea talent poetic, trimițând următoarea scrisoare în versuri către directorul Muzeului:

Zețarii noști să nu-i omori,
Că-s cei mai harnici cetitori
Și pot să-ți fie mărturie
Că este cineva pe lume
Domnule director dragă
Cin' ți-a cetit-o cartea 'ntreagă.

Iată cum știi să petreacă acești buni tovarăși de muncă. A doua zi însă fiecare este iarăș la postul său, lucrând cu dragoste pentru un nou volum al Dacoromaniei.

Dar Muzeul Limbii Române mai este și locul unde se lucrează două opere mari, care sunt stâlpii de reazim ai lingvisticii române. Acestea sunt Dicționarul Academiei și Atlasul Linguistic al României.

DICȚIONARUL ACADEMIEI s'a redactat aproape fără întrerupere în timpul anilor grei, când Academia Română nu mai putea suporta cheltuielile împreunate cu tipărirea Dicționarului. În fiecare zi, Sextil Pușcariu, conducătorul lucrării, împreună cu C. Lacea, Th. Capidan, mai demult și N. Drăganu și, acum în urmă, T. Naum, se adâncesc în această muncă istovitoare. Și mereu noi sunt

probleme ce le răsar din fișele pe care le aștern pe masă, de câteori trec la studierea altui cuvânt.

De zece ani s'au început la M. L. R. lucrările pregătitoare pentru alcătuirea unui ATLAS LINGUISTIC AL ROMÂNIEI. Pentru a strânge te-

zaurul lexical și pentru a urmări în același timp și răspândirea fenomenelor caracteristice de fonologie, morfologie, sintaxă și derivațiune, s'au trimes în zece mii de exemplare în toate regiunile țării niște chestionare, la care au fost rugați să răspundă mai ales preoții și dascălii. La chestionarul întâiu, „Calul“, s'au primit peste 600 de răspunsuri. Cei ce le-au trimis au fost înscrși ca membri corespondenți ai Muzeului Limbii Române. Tot lor, și altor persoane indicate de ei, li s'a trimes al doilea chestionar „Casa“, la care au venit 414 răspunsuri. Răspunsurile la chestionarul III „Firul“ n'au sosit încă toate.

Se observă că numărul membrilor corespondenți a scăzut. E un fenomen bine cunoscut acesta, al entuziasmului pentru lucrul nou, scăzând din ce în ce.

Răspunsurile primite — neegale ca valoare — cuprind un material foarte bogat, care, întrebuit cu critica necesară, servește la completarea colecției de fișe pentru Dicționarul Academiei și în același timp dă indicații utile pentru anchetele de teren, necesare pentru Atlasul linguistic.

În vederea acestor anchete au fost pregătiți în mod special doi tineri absolvenți ai Universității Clujene.

S. Pop a fost la Paris elevul lui Gilliéron, cunoscutul părinte al Geografiei lingvistice și înfăptuitorul primului Atlas linguistic al Franței, și a făcut anchete pe teren în Italia, Franța și Catalonia, însoțind pe d-nii Pellis și Scheuermeier, anchetorii pentru Atlasele italiene.

E. Petrovici a studiat lingvistica și în special fonetica experimentală la Paris la abatele Rousselot.

Astfel pregătiți, cei doi tineri învățați au și început munca grea a anchetelor lingvistice pe teren.

Cercetările se fac în 400 de comune alese în diferite puncte ale țării. În 320 de comune, anchetorii își face studiile cu ajutorul unui chestionar mic de 2000 de chestiuni, cuprinzând cuvintele uzuale, caracteristice ca formă și ca sens. Cele-

lalte 80 de comune sunt cercetate cu un chestionar mai mare, tratând și despre folklor și etnografie.

Anchetorii sunt prevăzuți cu diferite aparate, fonograful fixează pe plăcile sale rostirile caracteristice, alături de interesante cântece populare.

Sala Dicționarului.

Se știe că astăzi studiul cuvântului nu mai este înțeles altfel decât în legătură cu obiectul pe care îl desemnează ; de aceea aparatul fotografic prinde, pentru a putea apoi reda, imaginea obiectelor, pe când filmul cinematografic fotografiază acțiuni, sau, mai abstract, verbe.

Abia după ce s'au început cercetările lingvistice pe teren, cei ce le-au inițiat și-au dat seama că era momentul suprem ca ele să fie începute. Limba literară se răspândește cu o iuțea de neînchipuit prin școli, presă, armată așa că vechile expresii și forme de pronunțare sunt pe cale de a se pierde.

Anchetele vor dura 4—5 ani și abia atunci materialul adunat va putea fi prelucrat. Este o muncă uriașă, împreună cu mare trudă și cu mari cheltuieli materiale ; și este mare meritul celui ce a ini-

țiat-o, că a știut să găsească mijloacele ca să se și realizeze. Astăzi Atlasul are mulți prieteni — și speră să câștige prieteni noi, cari-i vor ajuta să se înfăptuiască ; el ne va așeza alături de țările surori, care au terminat sau lucrează la asemenea atlase lingvistice, încât în curând vom avea înfățișarea cartografică a întregului teritoriu romanic.

Alături de Dicționarul Academiei, cu care se completează, Atlasul Lingvistic va fi lucrarea de bază a lingvisticii române. Muzeul Limbii Române, care a ajuns centrul unei importante școli și creatorul unei noi generații de filologi, a ajuns astfel să fie și lăcașul unde se înfăptuiesc cele mai importante două mari opere de filologie românească.